

AUSCHWITZ, GAZA

Sionismoa miresten zuen naziari buruzko oharrak

1 946an 50 urte betetzen ziren sionismoaren fundatzailea izan zen Theodor Herzl-ek *Der Judenstaat (Juduen Estatu)* argitaratu zuenetik. Sortu berria zen *Commentary* aldizkari judu liberaleko editoreek Hannah Arendt testu bat eskatu zioten Herzlen liburuaren urteurrenaren aitzakiarekin. Auzia zen urtebete lehenago Arendtek *Commentary*-ren erredakziora bidalitako *Zionism Reconsidered* (Sionismoa berriz pentsatuz) testua ez zutela argitaratu. Arendtek zergatia zein zen galdetu zienean, Clement Greenberg editoreak erantzun zion “testuak inplikazio antisemita gehiegi zeuzkala, ez [Arendtek] hala nahi zuelako, baizik eta irakurle *etsaikorrek* hala interpreta zezaketelako”.

Greenergen erantzuna, ordutik gaur arte, oso zabaldua dago Israelgo Estatuaren defendatzaileen artean: sionismoari egiten zaion kritika oro antisemitismotzat jotzen da. Baina Arendtek sionismoarekin gero eta nabarmenagoa zuen distantzia atzetik zetorren, “mende erdi atzera ideal altuak zeuzkan” proiektu bat izango zen, akaso,

Naziek eta sionistek helburu partekatuak zeuzkaten: naziek juduak ebakuatu nahi zituzten, eta sionistek jendea behar zuten Palestina kolonizatzeke

sionismoarena, baina 1940ko hamarkadan “zeharo ahazten zituen Ekialde Hurbileko errealtatea eta munduaren gaiztakeria”, proiektu chovinista bat zen eta ez zen “juduen etsaien aurka eraikitzen ari, baizik eta [juduen] balizko lagun eta auzokideen aurka”. Hamarkada batean zehar landutako kritikak jaso zituen *Sionismoa berriz pentsatuz*

artikuluari: juduen liderrek traizio egin zioten beren herriari eta naziekin kolaboratu zuten, ez zuten garaiz -1935ean- mobilizaziorik sustatu, oniritzia eman zioten naziekin Palestinarako ebakuazioak antolatzeari. Arendtek nabarmendu zuen II. Mundu Gerra eta geroko mundua inperiala ala federala izango zela eta bigarren aukerak soilik ekarriko ziela onura juduei. Lehenengo formak irabazten bazuen juduen Estatu atzerriko inperioen interesgune bat besterik ez zen izango. Artikulu hura, azkenean, *Menorah Journal* aldizkari literario ez-sionistan argitaratu zuten, 1945ean.

Sarritan, historiako krimenik handiena naziek egin zutela onartzen den markotik esaten da Israelgo Estatuak naziek egiten zutena egin duela: genozidioa, garbiketa etnikoa, apartheid. Presente izan behar da, ordea, Arendtek berak adierazi eta Aimé Césaire eta *negritudeaz* pentsatu zutenek nabarmendu zuten bezala, “krimenen krimena” izan zen holokausto judua, azken batean, kolonietan “basatien” kontra sistematikoki egiten zena zuriaren kontra egitea izan zela.

Hannah Arendtek egin zuen Eichmann-en epaiketaren jarraipena eta eztabaida handiak piztu zituen.

Israelgo Estatuaren barne eta kanpo narratiban oso toki ezberdina hartu izan du nazismoak. Ia 1960ra arte, holokaustoan hildakoak ez ziren heroizat hartzen, are kontrakoa. Baina Alemaniak Israeli ematen zizkion kredituak bukatzen ari ziren eta Ben-Gurionek botere krisi nabarmen bat zuen eta hala erabaki zuten Eichmann Jerusalemera eraman eta epaitzea (ziklo hura 1967ko Sei Eguneko Gerrarekin itxiko zen).

2023ko azaroan gaude eta Gazan armada sionistak hilabete batean 10.000 zibil hil ditu, erdiak haurrak. Bereziki interesgarria da uneotan Arendten *Eichmann Jerusalem* irakurtzea, baina modu alternatibo

batean: liburuan *sionismo* ala *sionista* hitza agertzen den 61 biderren bidez. Hitz horiek agertzen diren aldiro bi alderdi nabarmentzen dira. Batetik, “azken soluzioa” erabaki eta antolatu zuen Adolf Eichmann proiektu sionistaren zale bat zela garbi geratzen da (*Juduen Estatua* irakurri zuenetik Herzlen zale handia zen: 1939an Herzlen hilobia profanatzearren kontra jardun zuen, besteak beste). Gainera, nazientzat sionismoa *win win* bat zen: juduak Europatik egozten zituzten eta, gainera, segun nork gidatzen zuen operazioa, III. Reicha arioen aberria izango zen bezala izango zen Israel juduena. Bestetik, Eichmannek la-

gun juduak zeuzkala nabarmentzeaz gain, behin eta berriro aldarrikatu zuen heriotzara kondenatuko zuen epaiketari, Alemania eta Europa Ekialdeko erakunde sionistekin (Hungariakoa izan zen, akaso, nabarmenena), harreman zoragarriak izan zituztela. Are gehiago, helburu partekatuak zeuzkatela: naziek juduak ebakatu nahi zituzten eta sionistek jendea behar zuten Palestina kolonizatzeke.

Ez da errazkeria bat, ez da tokiz kanpoko alderaketa bat, nazismoak eta sionismoak ibilbide partekatu bat izan zuten, Eichmannen aurkako epaiketari agerian geratu eta Arendtek bere liburuan jaso zuen bezala.